

MANİSA MÜZESİ BİZANS SİKKELERİ

CEREN ÜNAL

MANİSA MÜZESİ BİZANS SİKKELERİ

CEREN ÜNAL

Celal Bayar Üniversitesi Yayınları
Yayın No: 0003

2012

Celal Bayar Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 10/02/2012 tarih ve 2012/01 no'lu kararı ile basılmıştır.

MANİSA MÜZESİ BİZANS SİKKELERİ

Yrd. Doç Dr. Ceren ÜNAL

Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Sanat Tarihi Bölümü

Kapak Tasarım: Serat KOTAN

CBÜ Rektörlük Matbaası - 0236.237 28 86 /180

Baskı - Cilt : Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Matbaası -MANİSA

1. Baskı - 2012

ISBN: 978-975-8628-19-3

Bu kitabın Türkçe yayın hakları kitabın hukuki yayımcısına ait olup her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir biçimde çoğaltılamaz, dağıtılamaz yeniden elde edilmek üzere saklanamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz ancak normal ve kanuni iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

Ülkemizde bugüne kadar yapılan özel koleksiyonlara ait oldukça az sayıda Bizans sikke katalogu bulunmaktadır. Müzelerimizde korunan sikkelerin yayın haline getirilmesi ve sikke buluntularının gün ışığına çıkması için çalışmalar yeni başlamıştır. Manisa Müzesi sikke seksiyonunda bulunan Bizans sikkeleri hakkında bugüne kadar ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır.

2010 yılı içerisinde Manisa Müzesi sikke seksiyonunda yer alan Bizans sikkeleri kronolojik bakımdan sınıflama yapılarak belgelenmiştir. Manisa Müzesi'nde yer alan Bizans İmparatorluğu sikkeleri; Erken Bizans Dönemi, Orta Bizans Dönemi ve Geç Bizans/Palaiologoslar Dönemi sikkeleri olmak üzere kronolojik olarak değerlendirilmiştir. Manisa Müzesi'ndeki Bizans İmparatorluğu sikkeleri arasından kesin veri sağlayan 385 adet sikke ve 2 adet sahte basım altın ve elektron sikke tanıtılmıştır. Sikkelerin ebatları ve envanter bilgileri ise Manisa Müzesi sikke envanter defterine sadık kalınarak sunulmaktadır.

Çalışmanın en heyecanlı aşaması, az sayıda olmakla birlikte, Magnesia darphanesi basımı sikke buluntularının tespit edilmesidir. Bizans sikke alanında çalışan yabancı nümizmatların ortak kanısına göre, III. Ioannes Doukas-Vatatzes'e ait oldukça az bulunan Magnesia darphanesi basımı bakır sikke tetarteron nitelikli bir üslup ve ince bir işçilikle üretilmiştir. Bu bakımdan, Manisa Müzesinde bulunan tetarteron sikke, Bizans sikke ikonografisinin değerli bir örneği olarak çalışmaya ayrı bir değer katmıştır.

2010 yılında Manisa Müzesi'nde Müdür olarak görev yapan Sayın Müyesser TOSUNBAŞ ve 2011 yılı Manisa Müzesi Müdürü Sayın Sevgi SOYAKER çalışmayı ilk aşamasından bitimine kadar desteklemişler ve Manisa Müzesi, Bizans Sikkeleri sorumlusu Sayın Arkeolog H. Sadrettin ATUKEREN çalışmada gerekli yardımı gösterdiği gibi bilgi ve tecrübesini de paylaşmıştır. Gösterdikleri sabır ve yardımlar için teşekkürlerimi sunarım.

Celal Bayar Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Mehmet PAKDEMİRLİ çalışmanın yayın aşamasında verdiği değerli desteğiyle Manisa ile Celal Bayar Üniversitesi arasında bir köprü oluşturulmasına imkan vermiştir, kendilerine teşekkürlerimi sunarım.

Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Sayın Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜNAY'a çalışmanın yayın haline getirilmesindeki değerli katkıları için teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olan sevgili eşim Hakan ÜNAL ve oğlum Bartu ÜNAL'a çalışmalarım sırasında gösterdikleri sabırdan dolayı minnettarım...

Ceren ÜNAL

MANİSA 2012

ÖNSÖZ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
BİZANS SİKKE SİSTEMİ VE İKONOĞRAFİSİ.....	3
MANİSA MÜZESİ BİZANS SİKKELERİ.....	13
KATALOG.....	15
KISALTMALAR.....	115
KAYNAKÇA.....	117
SÖZLÜK.....	123
BİZANS İMPARATORLARI.....	131
TABLolar.....	137
LEVHALAR.....	145

GİRİŞ

Günümüzde, her ne kadar üretildikleri madenin değerinden dolayı altın ve gümüş sikkeler büyük ilgi görse de, bakır sikke birimleri taşıdıkları betim tiplerinin çeşitliliğiyle, Bizans nümizmatik alanında çalışan uzmanlar için farklı tipolojiler yakalamak ve dönemi ikonografik yaklaşımlarla değerlendirmek anlamında çok önemlidir.

Değerli madenden basılan sikkeler, imparatorluğun prestiji ve gücünü göstermesi için önemli bir konuma sahiptir. Bakır sikkelerin halkın elinde kolaylıkla gezen sikkeler olması ise imparatorluğun tebaasına sikkeler vasıtasıyla yaptığı siyasi propagandanın göstergesidir. İster altın ve gümüşten, ister bakırdan üretilmiş olsunlar, Bizans İmparatorluğu sikkeleri ekonomik gücün göstergeleri olmaları ve ticarete kullanılmalarının yanı sıra, üzerlerinde taşıdıkları dini ve siyasi betim unsurlarıyla birlikte önem kazanmışlardır. Sikkeler sadece ekonomik gücün göstergesi olmakla kalmaz, imparatorun gücünü göksel kudretten aldığını vurgulayarak yeryüzünün yetkin tek hükümdarının kendisi olduğunu ifade eder.

CEREN ÜNAL

1997 yılında Bilkent Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'nden mezun oldu. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Yüksek Lisans Programını "İzmir İli ve İlçeleri (Bergama, Efes, Ödemiş, Tire Müzeleri) Örnekleri ile I. Dönem Bizans Sikkeleri (5. Yüzyıl Sonu – 8. Yüzyıl Ortası)" başlıklı tez ile 2004 yılında tamamladı. 2010 yılında Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Doktora Programından "Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri" başlıklı doktora tezi ile mezun oldu. Bizans sikkeleri ve ikonografisi alanında ulusal ve uluslararası makale ve bildirileri bulunan Ceren Ünal, Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Bizans İmparatorluğu sikkelerinin gün ışığına çıkarılarak yayın haline getirilmesi, Bizans İmparatorluğu'nun sikke sistemi ve ikonografisinin tanıtılmasına yardımcı olmaktadır. Manisa Müzesi'ndeki Bizans İmparatorluğu dönemine ait sikkeler hakkında yapılan bu ilk çalışmada, 385 adet sikke ve 2 adet sahte basım sikke kronolojik olarak tanıtılmıştır.